

Lietuviškosios kultūros daigai

Kroatijos žemėje

► Kretingos pedagogų švietimo centro Trečiojo amžiaus universiteto (TAU) studentams 25-osios Lietuvos Nepriklausomybės metinės ilgam išliks atmintyje. Lietuvos Garbės konsulės Kroatijoje Rimos Koič kvietimu senjorai jas šventė Adrijos jūros pakrantėse įsikūrusiame Zadaro mieste ir padovanojo kroatams bei ten gyvenantiems lietuviams lietuviškų dainų ir šokių pynę.

Kvietimą koncertuoti Kroatijoje TAU senjorai gavo praėjusių metų pabaigoje. Iš pradžių šis pasiūlymas atrodė neįvykdomas: tolima šalis, garbingas senjorų amžius, brangi kelionė, jaunas, vos antrus metus dainuojantis moterų vokalinis ansamblis „Svajonių aidas“ (vadovas Aloyzas Žilys), dar jaunesnis, keletą mėnesių gyvuojantis, šokių kolektyvas „TAU ritmas“ (vadovas Aurimas Bajoras). Pasirodė, kad TAU klausytojams nieko neįvykdomo nėra ir kad mes patys sprendžiame, ką reikia neštis savo gyvenimo kuprinėje, ką turime nuveikti šiame gyvenimo etape. Stropiai rengėmės – dirbome, repetavome, ieškojome rėmėjų, ir tikslas buvo pasiektas – Kovo 11-ąją šventėme kitaip negu įprasta, kitaip negu visa Kretinga.

Kroatija – Balkanų šalis, įsikūrusi nepaprasto švarumo Adrijos jūros pakrantėse. Per Lenkiją, Čekiją, Austriją, Slovėniją pasiekėme Dalmatiją ir Starigrado-Paklenicos miestą. Tai kurortinis miestas, kurį iš rytų pusės juosia Velebitų kalnai su savo karstiniais urvais bei laukine gamta, o vakaruose tyvuliuoja Adrijos jūros įlanka, vadinama Pavelebito kanalu. Įlankoje, atrodo, vos už kelių šimtų metrų, plyti Pago sala, kurioje nuo senų laikų išgaunama druska. Druska yra didžiulis turtas, nes

kai kurios jos rūšys gali turėti net 75 mineralus. Saloje įkurta sūrinė, kur daugiau negu šimtą metų gaminami avių sūriai „Paški sir“. Sūriai brandinami apie dvejus metus, yra pakankamai brangūs, nes vienam kilogramui sūrio reikia 7 litrų avies pieno, o viena jų per dieną jo duoda tik vieną litrą. Pago sala sulaiko kalnuose kylančius boros vėjus, neleidžia jiems įsisiautėti ir sukelti itin didelių bangų. Kretingiškiai irgi turėjo progos pajusti boros galią ir pamatyti, kaip gyventojai operatyviai reaguoja į meteorologų pranešimus.

Kovo 11-osios minėjimas ir koncertas vyko viename seniausių Kroatijos miestų Zadare, Tautos aikštėje. Kroatai yra savo šalies patriotai, bet puikiai pažįsta Lietuvą kaip krepšininčių šalį. Jie smalsiai žiūrėjo į tautiniais rūbais bei trispalvėmis apyrankėmis pasipuošusius lietuvius. Lietuvos Nepriklausomybės paminėjimas prasidėjo kroatų ir lietuvių kalbomis, plevenant Lietuvos vėliavai ir nuskambėjus Tautiškaiai giesmei. Kroatams Lietuvą pristatė ir minėjimą pradėjo Lietuvos konsulas Kroatijoje Deivydas Stankevičius, Lietuvos Garbės konsulė Kroatijoje Rimos Koič, Zadaro miesto merijos vadovai, pasipuošę mūsų rankų darbo trispalviais šalikais. Koncerto metu skambėjo ansamblio vadovo Aloyzo Žilio autorinės dainos, sukurtos pagal įvairių autorių žodžius, šokėjai pademonstravo lietuvių liaudies šokius. Kiekvieną numerį lydėjo aplodismentai, o po koncerto iš aikštės einantiems senjoram kroatai plojo ir mojo rankomis tartum seniems geriems draugams. Pirmoji jaunų kolektyvų išvyka į užsienį ir šiltas priėmimas pakylėjo senjorus ir leido suprasti, kad kiekvienas žmogaus amžiaus tarpsnis yra puikus,

tik reikia mokėti jį gražiai ir tauriai nugyventi. Po koncerto dar apžiūrėjome romėnų forumo griuvėsius ir ant Adrijos jūros kranto klausydami vienišų pasaulyje jūros vargonų gaudesio, atsipalaidavome, tarsi išlaisvinome dvasią, apsilavome nuo kelionės rūpesčių, nuo įtampos, o sielos gėmėse spurdėjo jausmas: aš – lietuvis, aš švenčiu Nepriklausomybės dieną. Vakare, susėdus prie bendro stalo, Pedagogų švietimo centro direktorė Adelė Mazeliauskienė pranešė, kad į Kretingą parvešime Zadaro miesto mero pasiūlymą rajono vadovams pasirašyti bendradarbiavimo sutartį. Direktorė dar kartą pasveikino visus su švente, kiekvieną priglaudė prie širdies, ant kaklo užkabinama padėkos raštą bei įteikdama suvenyrą. Pakili nuotaika, šalia – draugo petys, supratingas žvilgsnis, šypsenos dar ilgai primins lietuvių viešnagę Kroatijoje, apie kurią rašė vietos spauda, rodė Zadaro televizija.

Kelionę į Kroatiją deriname su pažintine veikla. Aplankėme didžiausią Dalmatijos miestą Splitą, įsikūrusį nedideliame pusiasalyje Adrijos jūros pakrantėje. Keliaudami Splito link stebėjome pražydusias geltonas laukų gėles, sakoma, kad jos ir davė miestui vardą. Splite gyvena apie 200 tūkst. gyventojų ir tuo bei laivų statyba jis kažkuo panašus į Klaipėdą. Tai labiausiai turistų lankomas miestas bei 60 proc. pajamų gauna iš turizmo, tačiau garsėja ir regatomis, į kurias susirenka buriuotojai iš visos Europos. Aplankėme geriausiai pasaulyje išsilaikiusią romėnų civilizacijos vertybę – Diokletiano rūmų kompleksą. Pasakojama, kad Romos imperatorius Diokletianas ypač aršiai persekiojo krikščionis, bet jam nepavyko sunaikinti krikš-

► Kretingos senjorai Trogire

čionių bendruomenės, o jo žmona ir dukra priėmė krikščionybę. Nusilpęs nuo ligų Diokletianas atsiskaitė imperatoriaus pareigų, apsigyveno rūmuose Dalmatijos pakrantėje ir čia praleido savo senatvę, o rūmai tapo dabartinio Splito pradžia. Po seserų domininkonių vienuolyno švento Martino koplyčios skliautais nuaidėjo ansamblių sugiedota giesmė „Marija, Marija“.

Grįždami aplankėme didingą Vengrijos sostinę Budapeštą. Visą kelionės laiką senjorus lydėjo gera nuotaika, tarpusavio supratimas, pagalba vienas kitam, šypsenos ir nesibaigiančios dainos, lydimos ansamblio vadovo Aloyzo Žilio „pučiamojo akordeono“ akompanimentų. Nors ir ne kurortinis sezonas, nors ir nelepino mūsų gamta, bet Kroatija paliko didžiulį įspūdį daugelio senjorų širdyse. Juk kroatai per daugybę okupacijos metų, karo, prasidėjusio 1991 metais ir sugriovusio ne tik na-

mus, bet ir žmonių gyvenimus, nepasidavė svetimoms įtakoms, išsaugojo savo kalbą, papročius, tradicijas, tikėjimą. Tuo jie panašūs į mus, o mes – į juos. Atsisveikindama Kroatijoje 25 metus gyvenanti ir mus visą kelionės laiką nuoširdžiai globojusi Lietuvos Garbės konsulė Rima Koič kalbėjo: „Mano lietuviai, dėkoju jums visiems, kad atvykote ir čia, Kroatijoje, papuošėte Kovo 11-osios šventę. Jūsų dainos, šokiai, jūsų šypsenos dar labiau nuskaidrino ir taip visada giedrą mano kroatų šalies padangę, o jūs į ją būtinai dar atvyksite“.

Tikrai norėtusi dar atvykti į šalį, apie kurią Bernardas Šo rašė: „Dievas norėjo pašlovinti tai, ką sutvėrė, todėl paskutinę Pasaulio kūrimo dieną iš ašarų, žvaigždžių ir jūros alsavimo sukūrė Kroatiją“.

Danutė VASILIAUSKIENĖ
Kretingos Trečiojo amžiaus universiteto
tarybos pirmininkė, ansamblio dalyvė